

“Бацькоўская зямля, ты сноў маіх палон...”

Таленавіты чалавек таленавіты ва ўсім. Гэта – пра Міколу Шабовіча, вядомага ў Беларусі паэта-лірыка, паэта-песенніка, паэта-сатырыка, дацэнта кафедры беларускага мовазнаўства Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта, кандыдата філалагічных навук.

У сваім паэтычным ДOME Мікола Шабовіч стварае гармонію са светам. “На студзеньскіх заснежаных пагорках мой светлы Дом адкрыты для гасцей”, -- прызнаецца паэт у адным з вершаў. У гэтым светлым ДOME заўжды жыве любоў. Да бацькоўскай зямлі і жанчыны, без якіх Мікола Шабовіч не ўяўляе жыцця.

Сёлетні студзень асабліва значны для паэта: яму спаўняецца 50 гадоў. Узрост мудрага натхнення, калі Слова разважліва-чуйна адгукаецца на ўбачанае і перажытае. Паэзія, праца, сям’я – тры нязменныя крыніцы такога натхнення.

Паэзія

– Паразважайце на тэму “Паэзія для мяне – гэта...”

– ...мая Жонка, мая Каханка... Маё Шчасце, звезданае і нязведанае, магчымае і немагчымае, маё Каханне, мая Радасць, мая Надзея. Мой вольны і нявольны час, маё сянь і мой будзень. Мой боль і мая трывога... Канечне, можна было б доўжыць і далей...

– Аднак вернемся да пачатку. У якім узросце ўпершыню напісалі верш?

– На зімовых канікулах у восьмым класе. Якраз падчас раённай алімпіяды па хіміі. Думаў раней, што ў чатырнаццаць, а зараз здаецца, што магло споўніцца і пятнаццаць (ці не ў свой дзень нараджэння?). “Все оксиды, кислоты и соли / Реагируют только с тобой...”. Як вам тэматыка? Верш, на жаль, не захаваўся, але я памятаю, што ён быў немалы памерам – строф на сем-восем. Я чытаў яго родным ваколіцам, гурбам снегу, якія – не ў параўнанне з цяперашнімі зімамі – так шчодро пакрывалі родныя аселіцы і ставок ля калгаснай фермы... Шчасцю майму, здавалася, не будзе канца... Яшчэ многа гадоў я прыгадваў (ды прыгадваю і зараз) тую бялявую дзяўчынку на першай парце, да якой падсазілі мяне, “прыпозненага” алімпійца (у сэнсе – удзельніка алімпіяды), бо вольных партаў не засталася

(хоць ты дзякуй скажы таму аўтобусу, які чамусь прыпазніўся), тую дзяўчынку-выдатніцу, якая адгароджвалася ад мяне сваёй прыгожай рукой (ды і плячом таксама), калі я кідаў позірк на яе запісы, і зусім не для таго, каб спісаць якую хімічную задачу ці формулу, а толькі каб даведацца яе імя і з якой яна школы... Я і сёння па-юначы хвалюся, калі нараджаю рамантычныя радкі. А чаму аддаю перавагу тэме кахання? Нават не магу растлумачыць. Прыцягвае, як магніт. Як і ўсё прыгожае, дасканалое...

– Уплыў гэтай прыгажосці на вашу паэзію адчуваецца і цяпер...

– Сапраўды, пішу пад уплывам усё тых жа пачуццяў – закаханасці, замілавання прыгажосцю, радасцю ад сустрэчы, горыччу ад развітання... Часцей, напэўна, бывае, што не так пад уплывам чаго, як каго...

– І пасля таямнічы “хтосьці” становіцца слухачом ваших твораў?

– Не толькі. Выступаю даволі часта і паўсюль: перад студэнтамі, школьнікамі, сябрамі, калегамі... Прымаў удзел амаль ва ўсіх фестывалях беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне і, безумоўна, чытаў вершы і пародыі як у парку перад жыхарамі раёна, так і ў школах, бібліятэках. Быў непасрэдным удзельнікам усіх Мінскіх гарадскіх паэтычных чытанняў, што рэгулярна ладзіліся ў Цэнтральнай бібліятэцы імя Янкі Купалы. Выступаў і ў іншых бібліятэках, а таксама музеях і навучальных установах, дзе адбываліся мае вечарыны і вечарыны майх сяброў, а менавіта ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, дзіцячых бібліятэках №14 і №1, у бібліятэцы №20, у Літаратурным музеі Максіма Багдановіча, у Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, у літаратурным музеі Янкі Купалы, у абласным інстытуце павышэння кваліфікацыі настаўнікаў, у Міжнародным інстытуце працоўных і сацыяльных адносін, у тэхналагічным універсітэце, ва універсітэце культуры і мастацтваў і, канечне, у сваім родным педагагічным універсітэце імя Максіма Талка. Адгукаўся і на запрашэнні раённых школ. Прынамсі, у мінулым годзе выступіў у Мядзеле, на сваёй радзіме, а таксама ў Грэскай школе Слуцкага раёна, Бараўскай школе Дзяржынскага раёна і інш.

– Пра што марыце як паэт?

– Мару пра светлую будучыню для роднага краю, пра росквіт беларускай мовы і літаратуры, пра шчасце і здароўе ўсім родным і блізкім, пра адхланне і радасць ад пачутага і ўбачанага. Хочацца сагрэць словам, падарыць надзею, выратаваць ад суму, а наогул – быць пачутым і зразуметым. Гэта, бадай, самае галоўнае...

Праца

– Паступленне на філфак было заканамернасцю або, як часам здараецца, выпадковасцю?

-- І заканамернасцю і выпадковасцю. Справа ў тым, што я пасля школы паступаў на факультэт прыкладной матэматыкі ў БДУ. Хацелася новага, нязведанага. І, дарэчы, ледзь не паступіў. Ва ўсякім разе, не хапіла толькі аднаго бала ці нават паўбала. А матэматыку вусна наогул здаў на максімальную адзнаку, хоць, чэсна кажучы, дужа не заседжваўся з кніжкамі, а не прамінаў схадзіць і ў тэатр, і сёе-тое зрыфмаваць. У гэты ж год з'явіўся мой першы верш у раённай газеце "Нарачанская зара", да таго ж я лічыўся селькорам пры гэтым выданні. Калі ў ваенкамаце прапанавалі падумаць пра ваеннае вучылішча і падказалі, што ў Львоўскім ваенна-палітычным ёсць спецыяльнасць "ваенная журналістыка", вырашыў паспрабаваць, але, атрымаўшы чацвёркі і развітаўшыся з "заходняй сталіцай", прыехаў у Мінск і паспеў яшчэ падаць дакументы ў педінстытут на філфак (за што вялікая мая ўдзячнасць Святлане Афанасьеўне Лепешавай і сётлай памяці Сяргею Уладзіміравічу Кабяку). Уявіце сітуацыю. Прыходзім у БДУ (я і Міхась Гайцюкевіч, будучы мой аднакурснік-аднагрупнік, а таксама паэт і тэлерэжысёр), а на дзвярах абвестка: "Прыём дакументаў да 14-00". А на гадзінніку 16-50. Мы бяжым у педагагічны Абвестка "...да 17- 00". А на гадзінніку 16-59... Вось гэта быў адрэналі!

– Вось гэта была хвіліна! Для многіх патрэбны год, другі, трэці для самавызначэння. І ўсё ж мая хвіліна "абумоўлена" вашымі тыпова педагагічнымі якасцямі: кантактнасцю, інтэлігентнасцю, умению працаваць з людзьмі. Ведаю, што студэнты вас вельмі паважаюць і любяць.

– Можа, я і не ідэальны выкладчык, але на лекцыях і на практычных стараюся як мага больш выявіць творчых людзей, дапамагчы ім зрабіць першыя крокі ў літаратуру. Як вядома, кожны чалавек таленавіты па-свойму. Але нярэдка бывае, што некаторыя не здагадваюцца, што надзелены пэўным талентам. Мая задача – накіраваць студэнта ў правільнае рэчышча, каб ён змог напоўніцу раскрыць свае здольнасці, імкнуўся да творчай самарэалізацыі. Таленавітыя вершы сваіх выхаванцаў адношу ў рэдакцыі літаратурных газет і часопісаў. За гэта мяне называюць "прадзюсерам".

– У такім выпадку дазвольце вас назваць "прадзюсерам" творчай універсітэцкай суполкі "Крокі".

– Яна маладзейшая за мяне толькі на 20 гадоў, на ўзрост таго хударлявага юнака ў клятчатым пінжаку, па якім мяне, дарэчы, пазнавалі і які я пранасіў ледзь не ўсе свае чатыры гады навучання. Для кожнага з нас, тагачасных маладых і няўрымслівых, – а гэта найперш Мікола Ждановіч, Людміла Харужык (Глінская), Вікторыя Чарняўская, Мікола Мікуліч, Сяргей

Ільющчыц і многія-многія іншыя – слова "Крокі" святое. Гэта, бадай, самыя прыемныя, самыя светлыя і радасныя ўспаміны не толькі для мяне, як кіраўніка, а, думаю, для ўсіх "крокаўцаў". Мне і сёння, калі аб'яднанню спаўняецца 30 гадоў, ёсць чым пахваліцца, бо менавіта ў БДПУ імя Максіма Танка, менавіта на маім родным факультэце беларускай філалогіі і культуры навучаюцца такія таленавітыя творцы, як Ксенія Шаржановіч, на сёння, відаць, самы малады (21 год) член Саюза пісьменнікаў Беларусі, Вераніка Мандзік, чья падборка ў "ЛіМе" выклікала вельмі станоўчыя розгаласы, Ірына Чарняўская, якая друкавалася ў "ЛіМе" і "Маладосці", Алесь Мойскі, Наталля Пятроўская... А нядаўнія выпускнікі Сяргей Карчыцкі, Таццяна Сівец, Ганна Міклашэвіч, якія ўжо сталі членамі Саюза пісьменнікаў, Ганна Васільева, якая выдатна піша вершы і прозу, Кацярына Цвяткова, Міхась Бараноўскі, Марына Беякова, Галіна Дзмітрук, Жана Навіцкая, Вераніка Паўлоўская, Дзмітрый Пятровіч, Алена Шарапа, Юрась Чарнякевіч... Спадзяюся, што іх эстафету падхопяць сённяшнія першакурснікі Настасся Хмель, Марына Карніловіч...

– Вы насамрэч паспявалі ўсюды... Як удавалася гарманічна спалучаць творчую і навуковую працу?

– На шчасце, мая кандыдацкая дысертация ("Аказіянальныя словы ў беларускіх мастацкіх тэкстах 20-х гг. XX ст.") непасрэдна была звязана з паэзіяй, і ў дадзеным выпадку хутчэй дапамагала мне, чым замінала. Зразумела, што яна адымала неўну час на штудзіраванне навуковай літаратуры, манаграфій, дысертаций, аўтарэфератаў, таму вершаў тады было напісана не так і багата. Зараз я стараюся "адпрацаваць" за той час.

– Такія паэтычныя "адпрацоўкі" зусім не перашкода для вашых навуковых "напрацовак"...

– Працтую, як кажуць, сваю тэму. Матэрыялы да "Слоўніка аказіянальнай лексікі" былі змешчаны ў "Родным слове". Спадзяюся, будзе і працяг. Выступаю з артыкуламі-рэцэнзіямі ў "ЛіМе", "Маладосці", "Полымі". Для студэнтаў, а найперш для куратараў ВНУ выдаў дапаможнік "Патрыятычнае выхаванне сродкамі сучаснай беларускай паэзіі", дзе на прыкладзе лепшых узораў грамадзянскай лірыкі Навума Гальпяровіча і Міхася Башлакова прапаноўваецца выхоўваць любоў і павагу да Бацькаўшчыны, да гісторыі роднага краю, да беларускай мовы і літаратуры.

Сям'я

– Вашы сямейнікі...

– Жонка і два сыны. Усе матэматыкі. Дзеці, праўда, напісалі па пару вершаў у падлеткавым узросце і нават па адным змясцілі ў "Раніцы". І ўсё ж

матуліны гены, відаць, перамаглі паэзію. Так што я на гэтым фронце "ваюю" без тылоў. Мая паэтычная Муза з'яўляецца зазвычай па начах, калі сямейнікі адпачываюць. У тым ліку, і ад мяне...

– Узгадайце радкі, прысвечаныя жонцы.

– У мяне не так і шмат падобных твораў. Сёе-тое друкавалася, як, да прыкладу, "Я цябе не магу не кахаць...". Ёсць і недрукаванае, як вось гэты верш, напісаны падчас начнога дзяжурства ў толькі што здадзеным доме ў Сухараве (пасля многіх гадоў інтэрнацкага "паўхаласцяцкага" жыцця-быцця):

Скончацца ўсе пакуты.
Буду і я ў кватэры,
Хоць назаўжды прыкуты
Да незямных матэрыяў.

Дзесь на паверсе першым
Пад жаўтацвет акацый
Будуць складацца вершы.
І прысвячацца Каці.

– А яшчэ многія вашы творы прысвечаны і, думаю, будуць яшчэ прысвячацца роднай вёсцы і маці...

– Мама мая Серафіма Уладзіміраўна працавала даяркай у калгасе, зараз на пенсіі. Вялікая самаахвирніца. І тады, і цяпер хвіліны не пасядзіць без працы. А ўсё, каб мы, дзеці, (а зараз, канечне, і ўнукі) былі і адзетыя, і наетыя... Маме я прысвяціў нямала паэтычных радкоў, якія змешчаны ў маіх кнігах "Падары мне сваю адзіноту", "Мая надзея" і інш., а таксама ў анталагічным выданні "Маці. Мама. Матуля". Ёсць таксама творы, невядомыя шырокаму чытачу, як, напрыклад, паэма "Мама". І ўсё ж, думаецца, мог бы напісаць пра самага дарагога чалавека і больш.

Сваёй роднай вёсцы Бадзені, што на Мядзельшчыне, прысвечана шмат маіх вершаў. Думкамі я там амаль штодня, а вось на самай справе бываю не так часта, як хацелася б. Праца ў педагагічным універсітэце імя Максіма Танка забірае нямала часу...

– Скажыце пра сваю радзіму – Мядзельшчыну – паэтычна...

– Магу прачытаць верш, прысвечаны родным мясцінам. Не так даўно мой сябра, спявак і кампазітар Анатоль Міхальчэнкаў, напісаў на яго выдатную музыку. Спадзяюся, з часам гэтую песню пачуюць не толькі мае землякі.

Бацькоўская зямля! Я сын тваіх абшараў,
Табе мой ціхі верш, сыноўні мой паклон.
Я тут прыйшоў на свет, я тут кахаў і марыў.
Бацькоўская зямля! Ты сноў маіх палон.

Тут мой нясмелы крок і першае прызнанне,
Тут лёгка мне заўжды пад маміным крылом.
Спяшаюся сюды на шчырае спатканне
І ў ранні лістабой, і ў позні крыгалом.

Тут кожнаю вясной буслоў шчаслівы клёкат,
На ўсе свае лады заводзяць спеў шпакі.
Бацькоўская зямля! Твой чую кліч далёкі
І ў марах да цябе імчуся напраткі.

Прымі мой шчыры спеў, сыноўняе вітанне,
Мой Нарачанскі край, калыска дабрыні.
Хай мірна над табой ружовіцца світанне,
Пяшчотай і цяплом твае хай промняць дні!

– Дзякуй за размову!

Гутарыла Таццяна Старасценка